

**Ovo su lica onih koji su bili
pogođeni opsadom Istočne
Gute**

Robert Fisk

Ovo su lica onih koji su bili pogođeni opsadom Istočne Gute

Robert Fisk

Novinar, Independent newspaper

Sažetak

Svi smo bili svjesni uobičajenih glasina; da će oni naoružani džihadisti, koji su odbili ruske uvjete za napuštanje opkoljenih sela u Guti, granatirati izbjeglice kako bi ih obeshrabrili od prelaska. Glupost. Barem smo tako mislili sve dok minobacač nije proletio preko autobusa i udario u ruševinu udaljenu 30 metara. Izbjeglice - to su postali nakon što smo prošli tunele Gute - su se okrenule poput ptica prema oblaku dima koji se dizao prema nebu, a sirijski vojnici su potrčali ka autobusima. General se popeo u autobus. „Pomaknite ove autobuse!“, povikao je.

Ključne riječi: džihadisti, Guta, izbjeglice

Bili su preplašeni - medicinska definicija bi bila traumatizovani - ali građani iz Doume u istočnoj Guti su preživjeli.

Tiho sjedeći u autobusima vlade, koji su ih dovezli do prelaza u Arbinu, djeca sa svojim majkama, starcima, mlađim muškarcima koji su uvijek bili na oprezu - nije ih preostalo mnogo - su gledala kroz prozore. Kada smo se popeli sa njima, sa notesom u rukama i kamerom, s kojom smo išli među njih, oni su sjedili kao statisti u filmu, licima okrenutima u suprotnom smjeru od onoga što su ostavljali za sobom. Da li su bili tihi zato što su se plašili za svoju budućnost? Ili zato što su još uvijek pokušavali da shvate svoju patnju?

Svi smo bili svjesni uobičajenih glasina; da će oni naoružani džihadisti, koji su odbili ruske uvjete za napuštanje opkoljenih sela u Guti, granatirati izbjeglice kako bi ih obeshrabrili od prelaska. Glupost. Barem smo tako mislili sve dok minobacač nije proletio preko autobusa i udario u ruševinu udaljenu 30 metara. Izbjeglice - to su postali nakon što smo prošli tunele Gute - su se okrenule poput ptica prema oblaku dima koji se dizao prema nebu, a sirijski vojnici su potrčali ka autobusima. General se popeo u autobus. „Pomaknite ove autobuse!“, povikao je.

U autobusu - i u satima koji su uslijedili - pokušali smo da sastavimo priču o Istočnoj Guti, te smo ubrzo uvidjeli da bi nam trebala godina, možda i decenija, da shvatimo ubijanje, cinizam i nevinu patnju koja se krije iza ove epske bitke. Bilo je stvari koje bi primijetili, a koje se nisu baš uklapale u narativ; ovi ljudi su pričali o životu u tunelima. No putnici i hiljade izbjeglica koje smo poslije upoznali očigledno nisu izgladnjivani. Lica su im bila puna, odjeća im je bila čista. Ali većina ih je izgubila članove porodice i prijatelje.

Nećemo spominjati veliki broj islamističkih boraca, koje smo vidjeli kako izlaze iz ruševina, zahvaljujući ruskom mirovnom sporazumu –bila je to ogromna vojska, u poređenju sa nekoliko boraca kako smo očekivali, izlazilo ih na stotine, bradati muškarci koje prije nismo vidjeli, ni u onim užasnim videima od prije nekoliko sedmica koji prikazuju patnje civila. Kako to da ih nismo nikada prije vidjeli? Neki od njih su još uvijek nosili svoje oružje. No, to ćemo, kao što se kaže, ostaviti za sutra, građani su na prvom mjestu.

Čovjek sa sijedom bradom koji bi mogao imati 65 godina, ali koji je bio star samo 48, rekao je da su njegovog 18-godišnjeg sina kidnapovali “teroristi”

- neke od ovih novih izbjeglica su već usvojile rječnik režima - i nisu mu dopustili da ode sa njim. Nistrin, žena u crnom, govorila je o bombardiranju Dume. Nije spomenula avion - rekla je da su i njen muž i njen 11-godišnji sin poginuli u prvom bombardovanju Istočne Gute, prije više od dvije godine.

„Mohamed je otišao sa Hassanom u džamiju na namaz. Tada je eksplodirala bomba na krovu. Moj drugi sin je bio na ulici.“

Autobusi su brzo odmicali od linije fronta i mi smo ih pratili kroz blatnjave ceste južno od grada Adre, gdje je bivši kamp za djecu primao 15.000 civila koji su uspjeli da pobjegnu iz Gute. Bila je to pomalo oronula zgrada, ali bilo je i cvijeća, UN-ovih šatora i hljeba. Uprkos propagandi da je ovo kamp u kojem su posjetioci dobrodošli - bilo nam je potrebno dosta vremena da dogovorimo naš ulaz unutra. Većina muškaraca je bila spremna da razgovara sa nama - do neke mjere.

Mlada žena u blijedom šalu je rekla da je izgubila tri člana porodice u Dumi. Njen bolesni otac je umro zbog nedostatka lijekova, a njen nećak i kćerka njenog rođaka su ubijeni u onome što je ona nazvala “unakrsnom vatrom”. Kako su sati prolazili čuo sam dosta toga o ovoj “unakrsnoj vatri”. Jedan čovjek je ovo spomenuo u autobusu, a druga osoba, koja je pravila kafu pored plinske peći, isto mi je govorila o “unakrsnoj vatri” između boraca Faylaq al-Rahmana i Jaish al-Islama. Ako vjerujete u ovo, onda mora da je bilo puno unutrašnjih sukoba između džihadista i Sirijaca i Rusa zbog kojih su oni propatili.

Kada sam pitao drugu ženu da li je znala civile koji su ubijeni u sirijskom i ruskom bombardiranju ovog mjeseca, žena iz sirijske NVO, koja je znala dovoljno engleskog da bude neprijatna, ošto me upitala „Za koga vi radite? *Independent*”? „Ne za *Independent*!“ No postepeno su mi ispričali svoje priče. Bio je tu čovjek u kolicima, Ala Younis, sa ranom od metka u vratu, koji je bio paralizovan od struka prema dolje - nakon još jedne razmjene vatre, izjavio je njegov otac Mohamed. Njegove rane su bile vidne, njegov struk je bio svježe povezan u medicinske zavoje, a njegovo lice bi se ponekad iskrivilo od bolova. Druga žena je rekla da su „bombe padale po ulici i da su srušile sve kuće“.

A onda nam je sa osmijehom, ali na licu koje mora da je bilo najtužnije lice u čitavoj Siriji, prišla 53-godišnja Sana el-Boukeri. Nosila je naočale, bila je sva u crnom i željela je da razgovara. Da, bila je u Dumi tokom bombardovanja. A četiri mjeseca prije, njen muž Jamal el-Din i njen 13-

godišnji sin Mahmoud su se našli na ulici, kada je pala bomba i ubila ih. Sana nije plakala, samo nas je pogledala da vidi da li smo je razumijeli, jer je očigledno željela da nastavi. Puno puta je odmahнула glavom.

Ispostavilo se da je posvjedočila toliko toga u sirijskom ratu. Rekla je da je njen drugi 18-godišnji sin bio vojnik, te da se borio u sirijskoj vojsci pod komandom generala Soheila Hassana, zvanog "Tigra", te da je bio omiljeni vojnik u vojsci - i onoj Vladimira Putina, tako se priča - da navodno nikada nije izgubio bitku i da je lično prisustvovao bitci u Istočnoj Guti. Ali ovaj sin, kaže ona, bio je ranjen prije sedam dana i od tada se nije čula s njim. Tako da, dok je jedan sin bio ranjen u sirijskom bombardovanju, drugi se borio za vladu, možda samo nekoliko kilometara dalje. Sana je stajala pred nama, njišući se lagano, njene naočale su reflektirale sunce, ponekada bi pogledala u druge izbjeglice da vidi da li su oni razumijeli njenu priču.

Bile su tu i druge grupe koje su sjedile na travi ili u sjeni smeđih betonskih ureda. „Živjeli smo u tunelima - sedmicama“, rekao je jedan čovjek. „Oni (borci) nam nisu dopustili da napustimo tunele. Živjeli su u tunelima sa nama. Krali su pomoć koju smo dobijali izvana.“ Ali zašto su oni uopće bili u tunelima? Odgovor je bio očigledan: da izbjegnemo sirijska i ruska bombardovanja. Ali to nisu spomenuli. Govorili su o cijeni hljeba - 8 funti za 800 grama - i kako se cijena paketa of 10 cigareta popela sa 2 na 80 američkih dolara. No, ovo zasigurno nije bila jedina cijena ove razarajuće opsade.

Kada su nove izbjeglice stigle u kamp, nisam vidio ljude iz obavještajne službe (*muhabarrat*) - režimske operative sa bijelim čarapama i kožnim jaknama, koji su bili plaćeni da špijuniraju pobunjenike - da provjeravaju autobuse koji su dolazili. Niti suhodali kampom, iako mora da je bilo policijskih službenika koji su bili voljni da to urade umjesto njih. No mnogi ljudi iz Gute su imali srodnike u centru Damaska, te su jednostavno otišli kada su ih rođaci pozvali. Nije bilo nasilja, dreke. To nikome ne daje mogućnost za novi početak. Zaista, Ibrahim Hassoun, učitelj koji upravlja kampom - da, na njegovom zidu se nalazi portret Bašara al-Asada - insistirao je na tome da su ljudi koji priznaju da su se borili za džihadiste bili slobodni da odu u Damask ako obećaju da će zauvijek odložiti svoje oružje. „Sada su oni ponovo civili - predsjednik je rekao da moraju biti slobodni da ponovo žive svojim običnim životima.“

Ali opozicijske grupe tvrde da se izbjeglice boje da će morati da se pridruže sirijskoj vojsci ako napuste svoje domove u Guti. I Ibrahim Hassoun se složio da je postojao ured gdje su svi muškarci između 20 i 50 morali otići u roku od 15 dana od njihovog dolaska, kako bi ih ispitalo “generalno obezbjeđenje”.

“Da, možete otići tamo - vidjet ćete muškarce kako čekaju. Možete vidjeti sobe. Ako je muškarac podobne dobi za služenje vojnog roka, da, onda se mora pridružiti kao i svi ostali u Siriji. Ako su bili borci, onda će proći obuku od 6 mjeseci i onda i kroz program rehabilitacije - za njihove umove.”

Dakle ovo je bilo reprogramiranje? Ili ono što mi nazivamo “deradikalizacijom”? Krenuli smo prema toj zgradi - otvorena je od osam ujutro do osam naveče - i tamo je vani bila skupina muškaraca koji su sjedili na zemlji, čekajući na svoj red na šalteru za kojim je bio čovjek na računaru. Neki su se osmjehнули kameru, drugi su - jako primjetno - sakrili svoja lica; jedan je podignuo ličnu kartu. Popeli smo se stepenicama i provirili kroz hodnik. Tamo je bio niz stolova, mladići su sjedili za kompjuterima a drugi muškarci su sjedili naspram njih. Nisu nas očekivali. Nije bilo ćelija, soba za ispitivanje - provjerili smo cijelu zgradu. Ali muškarci izvan zgrade su bili nervozni, preplašeni možda ne bi bila dovoljno snažna riječ. Znali su šta se desilo u Istočnoj Guti. Ali koliko će biti voljni da to kažu?

Gospodin Hassoun je bio uvjeren da hoće. Medicinska usluga u kampu je bila dobra - ovo se ispostavilo tačnim - 12 trudnica izbjeglica se porodilo, druge se se porodile u kampu u kojem je bilo smješteno 10.000 žena i djece i 5.000 muškaraca. Naveo je sela iz kojih su u desetinama došli u Gutu: Jobar, Sawa, Beit Sawa, Hosh Nusri, Taube, Zibdin... „Teško povrijeđeni su bili premješteni u bolnice, drugi se mogu liječiti ovdje. Borci koji su ovdje došli su sada civili. Službenik zabilježi njihova imena, ali oni neće biti uhapšeni.“